

Geheimen van de Noordzee

De Nederlandse Noordzee is anderhalf keer zo groot als ons vasteland. Slechts een enkele Nederlander heeft enig idee hoe het er daar beneden uitziet. Tussen Nederland en Engeland zijn reusachtige zeewierbossen, er zijn hoogvlakten, diepten, bijzondere uithoeken en reservaten. Onderwater is het licht bijzonder, stikt het van leven en liggen wildernissen waar de Veluwe zo drie keer in past. En bijna geen mens die er komt.

Tekst: **Joke Feenstra-Keijzer**

Beeld: **Klaudie Bartelink**

We staan allemaal wel eens aan het strand van de Noordzee. Voeten wegzakkend in het zand en het water dat traag af en aan golft over onze tenen. Maar waar komt al dat water vandaan? Wat neemt het mee aan verhalen, aan geschiedenis? En wat ligt er onder het water op de bodem van deze zee? Nieuwsgierig ben ik op zoek gegaan en vond twee mensen met een passie voor het onderwaterleven in onze Noordzee: Klaudie Bartelink (38), werkzaam als zelfstandig onderwijskundig adviseur en onderwaterfilmer. Zij geeft hier ook lezingen over. En Oud-marinier Ben

Stiefelhagen (56), nu duikinstructeur en beroepsduiker.

Allebei zoeken ze niet alleen de diepte, maar ook de hoogte op en beklimmen ze onder andere de Kilimanjaro.

Zweven in zachte kleuren

Tijdens vakanties in het Zuiden heb ik wel eens gesnorkeld in de warme zee-

en waar kleurige vissen om je heen zwemmen. Maar duiken in de Noordzee lijkt me koud en ik kan me niet voorstellen dat je daar iets ziet. Ik vergis me duidelijk als ik luister naar de bevlogen verhalen van deze twee duikers. Ze vertellen over zachte kleuren waarin je zweeft. Want dat doe je als je onderwater bent: je zweeft gewichtloos in een sprookjeswereld. Om je heen zie je de anemonen in wit en oranje, vissen in pastelkleuren zwemmen om je heen. Soms een enkele vis, dan weer een school haringen van soms wel honderden bij elkaar. Pas op zes meter diepte nemen de kleuren langzaam af, te beginnen met rood.

Gevonden kristal

Op de bodem liggen de scheepswrakken; sommige staan rechtop in het zand gezakt, andere liggen in stukken uit elkaar. Dit zijn de schepen die in de oorlogen zijn getorpedeerd. Er liggen zo'n 10.000 wrakken op de bodem. Deze wrakken zijn nu onderdeel van het onderwaterlandschap, helemaal vergroeid met de zeebodem. Uit alle patrijspoorten en gaten zie je vele soorten grote en kleine vissen komen die hier hun intrek hebben genomen en de wrakken gebruiken als kraamkamer. Een fascinerend beeld waar je steeds weer naar wil kijken. En liggen er dan ook nog kostbare en bijzondere spullen verscholen in deze scheepswrakken? Klaudie laat een vitrinekast zien met daarin enkele mooie opgedoken voorwerpen: koperen patrijspoorten, kristallen glazen en karaffen.

Ze vertelt dat deze afkomstig zijn van de 'Kursk', een schip dat in de nacht van 27 op 28 augustus 1912 in een vliegende storm is vergaan. Het Deense schip kwam uit Antwerpen en had een lading kostbaar Bacarat-kristal aan boord voor de Tsaar van Rusland. Er zou ook een acht meter hoge granieten zuil aan boord zijn met een bronzen adelaar: een herdenkingsmonument aan een veldslag. Het schip en de lading zonk naar de bodem van de Noordzee. Nog maar enkele jaren geleden ontdekten twee Limburgse duikers dit wrak. De naam van het schip kon achterhaald worden omdat er op een ge-

Klaudie Bartelink heeft prachtige onderwaterfilms gemaakt waar ze graag meer over vertelt tijdens een lezing. Ga voor meer informatie naar www.getwet.nl of www.zeeinzicht.nl

Tot op heden worden er nog steeds nieuwe of spectaculaire vondsten gedaan.

vonden stenen kannetje het logo van de rederij stond. Het monument is echter nooit gevonden. Ook Klaudie en Ben zijn naar de 'Kursk' gedoken en hebben er kristal af gehaald. Dit schip ligt wel op dertig meter diepte en is niet voor iedereen te bezichtigen. Nu mag er ook niet meer op worden gedoken; het is sinds kort erkend als archeologische site. Men wil het op deze manier beschermen tegen schatrovers.

Schatgraven op de zeebodem

Op de zeebodem ligt ook het schip de 'Ameland', gezonken door een aanval van een Duitse U-boot. Dit wrak staat mooi rechtop. Er zijn veel bierflessen, wit hotelporselein en jeneverkruiken te vinden aan boord. Maar omdat het schip in een vaargeul ligt mag hier niet op gedoken worden. Het schip 'De Delft', een lineschip met 60 stukken geschut, is een ander voorbeeld van een scheepswrak. Het schip is tijdens de zeelag bij Kamperduin op 11 oktober 1797 door de Britten tot zinken gebracht. Uit de bodem steken gietijzeren kanonnen en houten balken. Wat hier gevonden wordt is echt antiek en krijgt te zijner tijd een plaats in het scheepvaartmuseum. De nieuwe wrakken zijn meestal door de vissers gevonden doordat hun netten vast bleven zitten. De plaatsen van de nieuwe wrakken worden in kaart gebracht, zodat men weet waar ze liggen. Tot op heden worden er nog steeds nieuwe of spectaculaire vondsten gedaan. Zo zijn er bijvoorbeeld mammoettanden gevonden van 8000 jaar oud. En onlangs nog werd er melding

gemaakt van een stuk van een schedel van een Neanderthaler die daar 8000 jaar geleden geleefd heeft toen de Noordzee nog land was.

Verstrikt in de netten

Is het nu enkel één mooi sprookje onder water? Nee helaas is er ook veel mis onder de oppervlakte van de Noordzee. De vervuiling is een bekend probleem, maar er is meer. Zo liggen de wrakken bijvoorbeeld bezaaid met netten en lijnen van vissers. Vissen en krabben sterven hierin een langzame dood. Een paar keer per jaar worden er daarom duiktochten georganiseerd om onder water de netten los te snijden en te bergen en zo het leed van de vissen te voorkomen. Dit is niet zonder gevaar, want ook duikers raken soms in de netten verstrikt. Hoewel de duikers hun werk gratis verrichten, moet de olie die het schip verbruikt wel worden betaald. Daarom worden er sponsors gezocht zodat de zeebodem schoon gemaakt kan worden. En hoe zit het met de booreilanden en windmolens? Leveren deze ook gevaar op voor onze Noordzee? Klaudie en Ben leggen uit dat dat niet het geval is. Het zijn juist schuilplaatsen voor allerlei soorten vissen. Vissers mogen immers niet te dichtbij komen. Net als de wrakken zijn ook de poten waarop de booreilanden staan begroeid met anemonen en ander zeeleven.

Met een hoofd vol zeeverhalen neem ik afscheid van Klaudi en Ben. Twee gepassioneerde duikers met een grote liefde voor onze Noordzee.